
Tim Wu⁶

**Nagyszerű közepszerűség
Teljesítménykényszer szabadidős
tevékenységeinkben**

Kissé meglep, hogy hány embertől hallok azt, hogy nincs hobbija. Apró dolognak tűnhet, de – akár a hangzatosság vádját megkockáztatva – egy hanyatlóban lévő civilizáció jelének látom. A szabadidőről szóló elgondolást nehéz harcok árán sikerült kivívnunk; ez feltételezi, hogy már leküzdöttük a pusztá túlélés kényszerítő körülményeit. Mégis úgy tűnik, hogy itt az Egyesült Államokban, a világtörténelem során a legnagyobb gazdagságot felhalmozott országban elfelejtettük annak fontosságát, hogy kizárólag azért csináljunk dolgokat, mert élvezzük őket.

Igen, tudom: mindannyian olyan elfoglaltak vagyunk. Hol kellene időt találnunk a munka, a család és a társadalmi kötelezettségek között?

Van azonban egy ennél mélyebb oka is, ha jobban belegondolok, hogy ennyi embernek nincsen hobbija: félünk, hogy nem vagyunk jók bennük. Vagy inkább elriasztanak bennünket a – rendkívül nyilvános, teljesítményre épülő korunkat már önmagukban fémjelző – elvárások, amelyek értelmében ténylegesen szakavatottnak kell lennünk abban, amit szabadidőnkben csinálunk. „Hobbijaink”, ha egyáltalán még így lehet nevezni őket, túl komolyak lettek, túl sok energiánkat veszik el, túlzottan olyan alkalommá váltak, amikor aggodalom fog el bennünket, hogy vajon tényleg azok vagyunk-e, akinek valljuk magunkat.

Ha szeretünk kocogni, már nem elég megkerülni a háztömböt; a következő maratonra edzünk. Ha festegetünk, többé már nem elég egy kellemes délutánt eltöltenünk csak vízfestékeink és a tavrírósák társaságában, hanem próbálunk nyélbe ütni egy kiállítás megnyitót vagy tisztességes követőtábor kiépíteni a közösségi oldalakon. Amikor egyéniségünk kötődik a hobbinkhoz, legyünk akár jógik,

szörfösök vagy sziklamászók, nem árt, ha jól csináljuk, máskülönben kinek is tartanánk magunkat?

A szerény hozzáértésre való szelíd törekvésünk megy itt veszendőbe, amikor valamit csak azért csinálunk, mert élvezetet okoz, s nem mert jók vagyunk benne. Hadd emlékeztessen arra a tényre, hogy a hobbinak elméletben különböznie kell a munkától. Viszont idegen értékek lopakodtak be – mint például a „kiválóságra törekvés” – és rontották meg a szabadidő egykori birodalmát, kevés helyet hagyva az igazi amatőröknek. Országunk lakossága jelenleg megosztottnak tűnik a hobbijuknak hódoló félprofi (néhányuk elhivatottsága nem sokban marad el az olimpiakonoké mögött) és azok között, akik szabadidejükben a számítógép képernyőjének agyontechnicizált korunk lenyomatát őrző, passzív világába vonulnak vissza.

Nem tagadom, hogy sokat nyerhetünk azáltal, ha egy tevékenységet a legmagasabb szinten művelünk. Soha nem sajnálnám senkitől, hogy életét mindvégig egy szenvedélynek vagy veleszületett tehetségének szentelje. A tapasztalatnak vannak olyan mélységei, amelyekhez csak a valódi hozzáértők jutnak el. Van azonban egy valóságos és tiszta öröm, édes, gyermeki élvezet, amely pusztán a tanulási folyamatból és abból ered, hogy próbálunk jobbak lenni. Visszatekintve úgy találjuk majd, hogy például a könnyűbúvárkodás vagy az asztalosság legjobb időszaka az ún. tanulási görbe alatti éveink voltak, amikor magának a tevékenységnek a végzése is óriási örömet okozott.

Bizonyos szempontból, amelyre ritkán fordítunk figyelmet, a kiválóságra való igény harcban áll azzal, amit szabadságnak hívunk. Hiszen ha megengedjük magunknak, hogy csak azt csináljuk, amiben jók vagyunk, akkor valójában egy ketreche zárjuk magunkat, amelynek önbírálatból vannak a rácsai. Főként a testi tevékenységekre, de sok más próbálkozásunkra is igaz, hogy legtöbbször abban leszünk igazán kiválóak, amit kamaszkorunkban kezdtünk el csinálni. Mi van akkor, ha negyvenes éveinkben határozzuk el magunkat, mint én, amikor meg akartam

6 Tim Wu a Columbia Egyetem jogászprofesszora.

tanulni szörfözni? Vagy a hatvanas éveinkben járva döntünk úgy, hogy meg akarunk tanulni olaszul? A kiválóság iránti elvárás bénítólag hathat.

A szabadság és az egyenlőség állítólag a boldogságkeresést mozdítják elő. Nem lenne szerencsés, ha azért védenénk az eszközöket, hogy aztán elhanyagoljuk a célt. Egy jól működő demokrácia lehetővé teszi, hogy a férfiak és nők szabad emberekké váljanak; azonban ránk, egyénekre vár a feladat, hogy éljünk ezzel a lehetőséggel, hogy célt, örömet és elégedettséget találjunk.

Félő, hogy mindez úgy hangzik, mint egy szépen kifejett védőbeszéd annak érdekében, hogy több időt töltsünk távol munkahelyünk-től – voltaképpen ez lenne a cél. Ámbár, még egyszerűbb javaslattal szeretnék élni: civilizációnk ígérete, minden munkánk és a technikai fejlődés lényege, hogy kiszabadítson bennünket a túlélésért folytatott küzdelemből és magasabb rendű célokra is utat engedjen. Az állandó kiválóságra törekvés azonban aláaknázhatja ezt; fenyegetheti, sőt akár meg is semmisítheti ezt a szabadságot. Megfoszthat bennünket az élet egyik legnagyobb jutalmától – annak egyszerű örömétől, hogy valamit pusztán azért teszünk, mert igazán élvezzük.

(The New York Times Magazine)

Zanny Minton Beddoes

Laksmi földi testvérei Miért van szükség Indiában a nők munkájára is

A hinduizmusban Laksmi, a gazdagság és jó-szerencse istennője az, aki még a legközelebb áll egy gazdasági istenséghez. Milyen szegény sorban élnek viszont földi lánytestvérei a mai Indiában. Itt csekélyebb a valószínűsége annak, hogy a nők állást vállalnak, mint bármelyik G20-országban, kivéve Szaúd-Arábiát. A nők a gazdasági teljesítmény egyhatodához járulnak hozzá; ez a részesedési arány világszinten a

legalacsonyabbak között van, és a világtálgal felének számít. India tartós szegénységének egyik oka, hogy a gyengébbik nem képviselői nem eléggé veszik ki részüket a munka frontján. A nők munkaerőpiacra való belépése helyett ugyanakkor egyre riasztóbb ütemű lemaradásuk tapasztalható. Foglalkoztatási arányuk – a nemzetgazdaságot és szürkegazdaságot egyaránt beleszámítva – a 2005-ben mért eleve alacsony 35 százalékról mára 26 százalékra zuhant. Eközben a gazdaság méreteiben több mint kétszeresére nőtt, a munkaképes korú nők száma pedig 25 százalékkal, 470 millióra emelkedett. Mégis tíz millióval kevesebb nő dolgozik a munkahelyeken. Ha a nők foglalkoztatási aránya a férfiak szintjére emelkedne, akkor ez 235 millió fő többletmunkaerőt jelentene Indiának – ami több, mint az Európai Unióban foglalkoztatottak száma bármelyik nemet nézve, és bőségesen elegendő lenne ahhoz, hogy minden gyárat munkáskézzelet lásson el Ázsia többi részén. Képzeljük el a következményeket! Ha India ily módon teremtene egyensúlyt munkaerőpiacán, a világ legnagyobb demokráciája 27 százalékkal lenne gazdagabb az IMF becslései szerint. Népeinek egyenes út vezetne a közepes jövedelmű státusz felé. A nyilvánvaló gazdasági előnyökön túl ott vannak az emberi szempontból felbecsülhetetlen jótétemények. Azok a nők, akik dolgoznak, valószínűleg többet fektetnek gyermekeik felnevelésébe, és nagyobb beleszólással rendelkeznek saját életvitelüket illetően. Tekintettel arra, hogy több indiai nőt ver a férje, mint ahány dolgozik, bőven van mit orvosolni a helyzeten.

A gazdagság iróniája

Az első lépés, amit a női foglalkoztatottság drámai csökkenésének megfordítására tehetünk, a jelenség megértése. A csökkenés részben az előrehaladás jele. A lányok tovább maradnak az iskolában, és így kívül vannak még a munkaerőpiacon. Alapvetően azonban két kedvezőtlen irányzatról van szó. Ahogy egyre gazdagabbak lesznek a háztartások, a családok szívesebben látják, ha a nők abbahagyják a munkába járást. A fejlődő országokban nem szokatlan jelenség egy család társadalmi pozíciójának